

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
ізолятора тимчасового тримання № 3
Головного управління Національної поліції
в Чернігівській області
16.10.2024

м. Чернігів, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 16.10.2024 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) здійснено відвідування ізолятора тимчасового тримання № 3 Головного управління Національної поліції в Чернігівській області (далі – ІТТ, ізолятор).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Кебець Інна Андріївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Лепеха Алла Григорівна, представник громадської організації.

Ізолятор знаходиться за адресою: вул. Станіслава Прощенка, 22, м. Ніжин, Чернігівська обл., 16608, і розташовується на першому поверсі триповерхової адміністративної будівлі Ніжинського районного відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області (фото 1, 2).

Начальник ІТТ – Грушун Ігор Олегович. Штатна чисельність персоналу установи – 15 працівників, всі посади укомплектовані.

Згідно з технічним паспортом (2024 р.) та Актом комісійного обстеження в ІТТ, затвердженого начальником Головного управління Національної поліції в Чернігівській області 25.04.2024, в ІТТ обладнано 9 камер, з яких одномісних - 6, тримісних - 3, що розраховані на одночасне тримання 15 осіб, та 8 допоміжних приміщень, зокрема, кімната для проведення процесуальних дій, кімната для зберігання речей утримуваних осіб та зберігання постільних речей, санітарний пропускник, кімната для підігрівання їжі, прогулянковий дворик. (фото 3, 4, 5). Середньодобове наповнення ІТТ - 7 осіб.

На час відвідування в ізоляторі утримувалось 8 осіб, в т.ч. 1 жінка, серед яких: 5 осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, і 3 засуджені особи. Незаконно утримуваних осіб не виявлено.

Проведено конфіденційне спілкування з 7 утримуваними особами з 8 (1 особа конвойована до суду для участі у судовому засіданні). Під час спілкування з утримуваними особами скарг на неналежне поводження з боку працівників установи не було.

Випадки заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваним в ІТТ особам відсутні. Відповідно до Звіту про утримання в ІТТ (поміщення) осіб з ознаками тілесних ушкоджень в період з 01.01.2024 по 16.10.2024 в ІТТ перебувало 39 осіб з ознаками тілесних ушкоджень. Всі особи обстежені лікарями відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги Комунального некомерційного підприємства «Ніжинська центральна міська лікарня імені Миколи Галицького» Ніжинської міської ради Чернігівської

області. Інформація про осіб з ознаками тілесних ушкоджень направлялась керівником ІТТ до Ніжинського районного відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області, Ніжинської окружної прокуратури, Державного бюро розслідувань відповідно до Інструкції із забезпечення режиму тримання та охорони осіб, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.11.2023 за № 2036/41092.

Про надзвичайну подію старший наряду або його помічник негайно доповідають начальнику ІТТ або особі, яка виконує його обов'язки, які у свою чергу (спочатку усно (протягом 30 хвилин), а потім письмово (протягом однієї години) інформують структурний підрозділ територіального органу поліції, який забезпечує здійснення контролю за діяльністю ІТТ, відповідний орган прокуратури, а також Державне бюро розслідувань.

Камери в ІТТ обладнані одно та двоярусними ліжками з дерев'яним настилом, столами для приймання їжі, лавами, настінними шафами або приліжковими тумбочками, які надійно прикріплені до підлоги, кнопкою виклику персоналу ізолятора (фото 6) Всі камери обладнані системою відеоспостереження та інформаційними наліпками з написом «Ведеться відеоспостереження». Відеокамери розміщені таким чином, аби не передавати зображення приватних зон туалету.

Утримувані особи забезпечуються триразовим харчуванням, а саме готовими стравами в реторт-пакетах, відповідно до договору від 26.01.2024 №77, укладеного між Головним управлінням Національної поліції в Чернігівській області та ТОВ «Фабрика смаку».

Для забезпечення доступу утримуваних до свіжого повітря в ІТТ є прогулянковий дворик, де особам надаються щоденні прогулянки тривалістю не менше однієї години.

В ізоляторі встановлена інформаційна підсистема «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», одним з основних завдань якої є запобігання незаконному затриманню осіб, удосконалення системи їх захисту від катувань і належного поводження, а також підвищення стандартів захисту прав поліцейських від можливих неправдивих звинувачень у неправомірних діях.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування здійснювалось 01.12.2023, під час якого виявлено порушення прав:

на гідні умови тримання, оскільки конструкція вікон у камерах не дозволяє утримуваним особам власноручно відкривати квартирки для провітрювання, в камерах недостатньо природного освітлення, камери не обладнано радіодинаміками з можливістю регулювання гучності, обладнана лише 1 духова сітка, відсутні кімнати для проведення огляду, кімнати медичного персоналу,

медичного ізолятора, кімнати для відео-конференцій, кімнати для прийому передач;

на охорону здоров'я та медичну допомогу, оскільки не передбачена посада медичного працівника;

права на контакт із зовнішнім світом, оскільки відсутня кімната для побачень.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування, виконані частково (лист Головного управління Національної поліції в Чернігівській області від 10.01.2024 № 37/124/01/19-2024). Керівництвом ІТТ завершено косметичний ремонт камер, встановлено додатково в кожній камері вентиляцію для забезпечення провітрювання.

Також, керівництвом ІТТ з метою усунення недоліків, зазначених в Акті комісійного обстеження, затвердженого керівництвом Головного управління Національної поліції в Чернігівській області 25.04.2024 (далі - Акт), забезпечено:

заміну кнопки виклику постового в камерах;

стік води в прогулянковому дворіку;

заміну приліжкових тумбочок у всіх камерах;

проведення поточного ремонту з заміною меблів в кімнаті підігріву їжі;

відновлення належного функціонування санвузлів камер 6 та 7;

встановлення над прогулянковим двориком навісу з шифера;

розміщення інструкцій про заходи безпеки та плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі у місцях, доступних для вільного огляду.

Більшість недоліків, зазначених в Акті, досі не усунуті.

II. Факти, виявлені під час відвідування.

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

1. У порушення пункту 8 розділу II Інструкції про порядок використання засобів відеоспостереження в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.11.2023 за № 2036/41092, строк зберігання записів систем відеоспостереження в ізоляторі становить 60 діб, замість 90.

Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України, стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

2. Кожна людина має невід'ємне право на життя. Обов'язок держави - захищати життя людини.

В умовах воєнного стану держава зобов'язана дбати про захист утримуваних осіб, зокрема шляхом обладнання чи побудови захисних споруд,

придатних для мінімального тимчасового укриття утримуваних осіб та персоналу, забезпечення своєчасного укриття у цих спорудах утримуваних осіб та персоналу.

Група НПМ встановила, що в ізоляторі відсутні захисні споруди цивільного захисту. Керівництво ІТТ пояснило, що є можливість користуватися укриттям Ніжинського районного відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області. Але під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» персонал ізолятора нікуди не виходить, утримувані особи не виводяться в безпечні місця.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини)

3 Відповідно до п. 10, 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями приміщення, якими користуються ув'язнені, повинні відповідати всім санітарним вимогам, при цьому належну увагу слід звертати на кліматичні умови, особливо на кубатуру цих приміщень, на мінімальну площу, на освітлення, опалення та вентиляцію. Вікна повинні мати достатні розміри для того, щоб в'язні могли читати і працювати при денному світлі, і повинні бути сконструйовані так, щоб забезпечувати доступ свіжого повітря, незалежно від того, є чи немає штучної системи вентиляції. Відповідні вимоги закріплені також у нормах національного законодавства.

Однак, у всіх камерах природне освітлення є недостатнім, у камерах № 1, № 2, № 3 недостатнє штучне освітлення (фото 7).

4. Група НПМ звернула увагу, що в деяких утримуваних осіб на столах для приймання їжі лежать герметичні упаковки з галетами. Утримувані під час конфіденційної бесіди пояснили, що вони не можуть споживати тверду їжу (фото 8). Як пояснили представники ІТТ, які супроводжували моніторингову групу, замість хліба утримуваним видаються галети, що відповідає встановленим Нормам заміни харчових продуктів осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1992 № 336.

Відповідно до пункту 22.1 Європейських пенітенціарних правил ув'язнені забезпечуються комплексним харчуванням з урахуванням їх віку, стану здоров'я, релігії, культури та характеру їхньої роботи. Відповідні правила щодо харчування також визначаються в Мінімальних стандартних правилах поводження з в'язнями, зокрема, тюремне управління мусить у визначені години забезпечувати кожного в'язня їжею, достатньо калорійною для підтримання його здоров'я і сил. Вона повинна мати добру якість, бути добре приготовленою і поданою. У порушення цих норм утримувані особи не мають можливості споживати хліб або хлібобулочні вироби, чим може знижуватись харчова цінність їх добового раціону харчування.

5. У порушення пункту 19 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями в окремих камерах утримувані особи користуються зношеною постільною білизною та рушниками, які потребують заміни (фото 9,10).

6. Відповідно до пункту 19.6 Європейських пенітенціарних правил адміністрація пенітенціарної установи має забезпечувати ув'язнених відповідними засобами, включаючи туалетні приналежності, а також приналежності та матеріали для підтримки чистоти. У порушення цієї норми утримувані особи в ІТТ не забезпечуються туалетним папером і вимушені підтримувати особисту гігієну за власний рахунок.

7. В ІТТ не створені умови для прослуховування утримуваними радіопередач (новин), чим порушуються вимоги пункту 2.10 Європейських пенітенціарних правил. Цей недолік також зазначено в Акті комісійного обстеження, затвердженого керівництвом Головного управління Національної поліції в Чернігівській області 25.04.2024. Разом з тим, на день проведення відвідування НПМ керівництвом ІТТ не вжито заходів щодо обладнання кожної камери радіоточками з можливістю регулювання гучності.

8. В ізоляторі наявна одна духова для осіб, що утримуються в ІТТ, яка не відповідає вимогам пункту 19.4 Європейських пенітенціарних правил та Галузевих будівельних норм В.2.2-00032684-001:2023 «Об'єкти для утримання (розміщення, поміщення) осіб», затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.12.2023 № 1091 (далі – ГБН В.2.2-00032684-001:2023). Зокрема, душові для затриманих слід передбачати із розрахунку можливості одночасного миття осіб за лімітом наповнення найбільшої камери, яка в ізоляторі становить 3 осіб (фото 11).

9. На території ІТТ передбачено лише 1 прогулянковий двірник, що не відповідає вимогам пункту 6.1.1.10 ГБН В.2.2-00032684-001:2023.

10. Група НПМ звернула увагу, що в ІТТ відсутні:

кімната для тимчасового розміщення доставлених, кімната для відео-конференцій, кімната для медичного огляду режимного блоку, кімната для приймання передач, кімната приймання громадян;

окремо обладнані кімнати для огляду, для зберігання речей утримуваних осіб, для зберігання постільних речей, кімната для медичного огляду, кімната для конфіденційного побачення із захисником.

Порушення права осіб з інвалідністю (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України №1767-VI від 16.12.2009).

11. У порушення вимог ДБН України В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди «Інклюзивність будівель і споруд» камери та санітарно-гігієнічні приміщення ІТТ не пристосовані для маломобільних груп населення у тому числі, які мають вади зору (відсутні поручні, покажчики шрифтом Брайля тощо).

Порушення права на контакт із зовнішнім світом (пункт 37 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями).

12. В ізоляторі відсутня кімната для побачень, чим порушуються вимоги пункту 6 розділу III Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.11.2023 за № 2036/41092.

Інше.

Під час аналізу документації ІТТ група НПМ звернула увагу на таке:

в ІТТ не обладнано кабінет (окреме робоче місце інспектора) з дотримання прав людини відповідно до Методичних рекомендацій про облаштування службових кабінетів (робочих місць) інспекторів з дотримання прав людини в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджених Головою Національної поліції України 02.06.2021;

відсутні оперативна зала управління черговим нарядом, кімната для проведення нарад та навчання поліцейських, кімната для підігріву та прийняття їжі, як передбачено умовами ГБН В.2.2-00032684-001:2023.

III. Рекомендації

1. Головному управлінню Національної поліції в Чернігівській області:

1. Забезпечити в межах компетенції усунення недоліків, виявлених під час відвідування ІТТ, та облаштування приміщень ІТТ у відповідності до міжнародних та національних стандартів, зокрема: прогулянкових двориків, кімнати для тимчасового розміщення доставлених, кімнати для відео-конференцій, кімнати для медичного огляду режимного блоку, кімнати для приймання передач, кімнати приймання громадян тощо.

2. Ізолятору тимчасового тримання № 3 Головного управління Національної поліції України в Чернігівській області:

1. Забезпечити:

камери природним та штучним освітленням, та обладнати їх радіодинаміками;

харчування утримуваних осіб хлібом, хлібобулочними виробами та іншими хлібопродуктами, придатними для споживання особами, які перебувають в ізоляторі і не можуть вживати тверду їжу;

безперешкодний доступ утримуваних осіб до предметів особистої гігієни, зокрема туалетного паперу;

видачу утримуваним особам постільної білизни належної якості;

доступність приміщень ІТТ для потреб маломобільних груп населення згідно з вимогами ДБН України В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди «Інклюзивність будівель і споруд», Порядку влаштування засобів

безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 668;

дотримання 90-денного строку зберігання записів систем відеоспостереження в ізоляторі;

виконання плану (алгоритму) реагування під час оголошення сигналу «Повітряна тривога».

2. Обладнати:

душові для утримуваних осіб із розрахунку можливості одночасного миття контингенту найбільшої камери;

кімнату для побачень;

кабінет (окреме робоче місце інспектора) з дотримання прав людини.

Додатки: фотоматеріали – на 2 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини**

Інна КЕБЕЦЬ

**Регіональний координатор по взаємодії
з громадськістю Представництва
Уповноваженого Верховної Ради
України у Чернігівській області**

Алла ЛЕПЕХА

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Φοτο 7

Φοτο 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

